

Наукові перспективи
Видавнича група

ЖУРНАЛ
Національні інтереси

України

*Створимо переможне
майбутнє України разом*

10(15)
2025

Військова академія (м. Одеса)

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного
управління*

«Національні інтереси України»

№ 10(15) 2025

2025

Military Academy (Odesa)

Scientific Perspectives Publishing Group

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«National interests of Ukraine»

№ 10(15) 2025

2025

ISSN 3041-1793 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-10\(15\)](https://doi.org/10.52058/3041-1793-10(15))

**“Національні інтереси України”: науково-практичний журнал. 2025.
№ 10(15) 2025. С.1388.**

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України #1415 від 02.10.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності); 051 Економіка; 052 Політологія

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.12.2024 № 1721 журналу присвоєно категорію “Б” зі спеціальностей: К1 Державна безпека; К2 Безпека державного кордону; К6 Забезпечення військ (сил)

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 10.10.2025, № 5/10-25)

Програмні цілі науково-практичного журналу “Національні інтереси України” (далі – журнал): публікація оригінальних наукових статей із найактуальніших питань національної безпеки, публічного управління та адміністрування, права, економіки і політології України, зарубіжних країн для розвитку, удосконалення української національної науки та освіти; організація наукових дискусій

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Рік заснування: 2024.

Журнал виходить раз на місяць

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії:

Кириленко Володимир Анатолійович - доктор військових наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри Воєнної академії імені Євгенія Березняка, полковник (Київ, Україна)

Почесний редактор:

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління», полковник (Київ, Україна)

Головний редактор:

Мисик Анатолій Борисович - доктор військових наук зі спеціальності охорона державного кордону, професор, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»:

Беньковська Наталя Борисівна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (Одеса, Україна)

Братко Артем Володимирович – доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», доцент, професор кафедри прикордонної служби факультету безпеки державного кордону Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Булгаков Руслан Валерійович - кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Головань В'ячеслав Григорович - кандидат технічних наук в галузі 25 – Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальності 255 – «Озброєння та військова техніка», професор, професор кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету підготовки спеціалістів ракетно-артилерійського озброєння Військової академії (Одеса, Україна)

Дейнега Олександр Васильович - доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Україна (Київ, Україна)

Дружинін Віталій Світозарович - доктор філософії за спеціальністю 255 Озброєння та військова техніка, старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами Військової академії (Одеса, Україна)

Запорожець Тетяна Володимирівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, учений у галузі озброєння та військової техніки

Клименко Наталія Григорівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування підрозділів зв'язку, доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)

Котов Денис Олександрович - доктор філософії зі спеціальності 255 - Озброєння та військова техніка, доцент кафедри автомобільної техніки Військової академії (Одеса, Україна)

Кушнарйова Галина Олександрівна - кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Кушнарйова Галина Олександрівна - кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)

Левченко Ігор Славович - кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами Військової академії (Одеса, Україна)

Максименко Юрій Анатолійович - кандидат технічних наук в галузі 253 “Військове управління (за видами збройних сил)”, 254 “Забезпечення військ (сил)”, 255 “Озброєння та військова техніка”, доцент, начальник кафедри організації розвідувальної – інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Маміч Віктор Володимирович - кандидат технічних наук в галузі 254 “Забезпечення військ (сил)”, 255 – Озброєння та військова техніка, доцент, доцент кафедри організації розвідувальної-інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Марутян Рена Рубенівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Машков Олег Альбертович - доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, професор кафедри екологічної безпеки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (Київ, Україна)

Мейко Олександр Васильович - доктор наук з державного управління, Перший заступник ректора (перший проректор) з навчальної роботи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Мосов Сергій Петрович - доктор військових наук, професор, професор кафедри авіації та авіаційного пошуку і рятування Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)

Пастернак Ігор Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (Одеса, Україна)

Певцов Геннадій Володимирович - доктор технічних наук професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна - доктор наук з державного управління, начальник наукового відділу проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)

Попов Сергій Афанасійович - кандидат технічних наук в галузі 254 “Забезпечення військ (сил)”, 255 – Озброєння та військова техніка, Доктор з державного управління 28 – публічне управління та адміністрування, доцент, професор, професор кафедри організації розвідувальної інформаційної роботи та технічних засобів розвідки Військової академії (Одеса, Україна)

Потеряйко Сергій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, заступник начальника науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)

Рабоча Тетяна Валентинівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри забезпечення військ (сил) Військової академії (Одеса, Україна)
Семененко Олег Михайлович - доктор військових наук, професор, заступник начальника інституту з наукової роботи Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України (Київ, Україна)
Стоянова-Коваль Світлана Савівна - доктор економічних наук, професор Військової академії (Одеса, Україна)
Тарадуда Дмитро Віталійович - кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)
Фаріон Олег Борисович – доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», професор, професор кафедри прикордонної безпеки факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
Чорна Катерина Павлівна - доктор наук з державного управління, доцент, проректор Міжрегіональної Академії Управління персоналом (Київ, Україна)
Якиминська Любов Вікторівна - кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (Одеса, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Право»:

Бухтіярова Ірина Геннадіївна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Калинюк Степан Степанович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
Куртакова Ганна Олександрівна - доктор філософії в галузі права, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого, начальник відділу організації практики та позанавчальної роботи МАУП (Київ, Україна)
Кушнір Ірина Павлівна – доктор юридичних наук зі спеціальності «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», доцент, заступник начальника кафедри адміністративної діяльності факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
Орбець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
Пастух Ігор Дмитрович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Стрельченко Оксана Григорівна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ
Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Економіка»:

Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
Бабчинська Олена Іванівна - доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
Божидай Ірина Ігорівна- кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування, заступник декана факультету менеджменту, адміністрування та права Державного біотехнологічного університету
Вишневецька Оксана Василівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Гетьман Ольга Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Харківського національного університету автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна)
Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
Кривенко Надія Василівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»
Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. (Дніпро, Україна)
Новоковська Ірина Олексіївна - доктор економічних наук, професор кафедри земельного кадастру НУБіП України, член-кор НААН (Київ, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Публічне управління та адміністрування»:

Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)

Дзяна Галина Олексіївна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного врядування Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

Клименко Наталія Григорівна - доктор наук з державного управління, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Медведчук Оксана Валеріївна - кандидат наук з державного управління, доцент, Начальник відділу нормативно-методичного забезпечення та управління проектами Міждержавної гільдії інженерів-консультантів (Київ, Україна)

Мельниченко Олександр Анатолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, Харківський національний медичний університет (Харків, Україна)

Непомнящий Олександр Михайлович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри архітектури і просторового планування факультету архітектури, будівництва та дизайну Національного авіаційного університету, експерт Експертної ради МОН з питань атестації наукових кадрів з суспільних наук (Київ, Україна)

Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)

Прав Юрій Григорович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри засобів захисту інформації Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Торічний Вадим Олександрович – доктор наук з державного управління зі спеціальності «Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку», доцент, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)

Члени редакції журналу Розділу «Політологія»:

Горло Наталя Віталіївна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Лавриненко Ганна Андріївна - кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та соціології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

Примуш Микола Васильович - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, Україна)

Третьак Олексій Анатолійович - доктор політичних наук, професор, в. о. завідувача кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)

Хорішко Лілія Сергіївна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

ЗМІСТ

РОЗДІЛ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

Акімов О.О., Федорович В.В., Федоренко І.М. <i>ОБҐРУНТУВАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ТА ПРОПОЗИЦІЙ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ</i>	21
Балагур Л.О. <i>ЕВОЛЮЦІЯ ВОЄННОГО МИСТЕЦТВА: ВІД АНТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ ДО СУЧАСНИХ ГІБРИДНИХ ВІЙН</i>	42
Глуздань О.П., Осипець О.В. <i>ІНФОРМАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ МЕДІАДИСКУРСУ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ</i>	51
Гула В.В., Бачинська Д.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ УКРАЇНИ З РЕСПУБЛІКОЮ МОЛДОВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ</i>	63
Гула В.В., Самойленко О.О., Лисенко Ж.А. <i>АДАПТАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС У СФЕРІ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ</i>	74
Дегтяр О.А. <i>АЛГОРИТМИ КООРДИНАЦІЇ ТА СИНХРОНІЗАЦІЇ ПОЛЬОТУ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗСУ</i>	87
Залужний В.Ф. <i>БЕЗПЕКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОСМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: АНАЛІЗ ТРЕНДІВ 2022–2025 РОКІВ</i>	100
Золотов А.В. <i>СУЧАСНІ МОДЕЛІ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА: ПОРІВНЯННЯ ДОКТРИН США, НАТО ТА УКРАЇНИ</i>	118

Івченко М.М., Дегтяр О.А.

137

*УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ ТЕХНІКИ ЗВ'ЯЗКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ***Каракуркчі Г.В.**

150

*СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ КАДРІВ СИЛ ОБОРОНИ НА ЗАСАДАХ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА НУЛЬОВОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО КОРУПЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ТА ПРАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ***Катеринчук І.С., Чуканов А.І.**

162

*КОМПЛЕКСНА МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БПЛА ДЛЯ РОЗВІДКИ МІННОЇ ОБСТАНОВКИ***Клеван В.Є., Піскун М.О., Грищенко Д.О., Владимиров М.В., Федоров В.В.**

173

*ОБІГ ЗБРОЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ***Коба О.В.**

182

*ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОСВІДУ КРАЇН НАТО ТА ЄС***Ковтуненко А.В.**

198

*БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ РАДІАЦІЙНОГО, ХІМІЧНОГО, БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ В БОЙОВІЙ ОБСТАНОВЦІ***Корнієнко О.Ю.**

207

*АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ***Курило О.І., Денисюк О.В.**

216

*ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ: СУЧАСНИЙ СТАН І ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ***Куспляк І.С., Куспляк Г.І., Шаповаленко О.С.**

229

*ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ: СУТНІСТЬ ТА ЕВОЛЮЦІЯ***Кушнір О.М.**

242

КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

- Луцишин А.М., Василенко Є.Ю., Череп'ян Ю.І.** 250
*ЗВ'ЯЗОК МІЖ РІВНЕМ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНСЬКИХ
ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОНАННЯ
НИМИ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ*
- Мальцев В.В., Герасименко І.О.** 262
*ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛADOVA СЕКТОРУ ОБОРОНИ
УКРАЇНИ*
- Маняков І.В.** 270
*ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОБУДОВИ
ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ*
- Мартинюк О.В.** 283
*УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ*
- Мельник А.П., Балковий А.В.** 290
*ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ КІБЕРАТАК НА ВІТЧИЗНЯНІ
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІД ЧАС ПРОТИСТОЯННЯ РОСІЙСЬКІЙ
АГРЕСІЇ*
- Мисик А.Б., Бурбела С.В.** 302
*МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ОБСТАНОВКИ ШТАБОМ ПРИКОРДОННОГО
ЗАГОНУ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У НАСТУПНОМУ ПЕРІОДІ*
- Морквін Д.А., Годлевський С.О., Гох І.М.** 318
*ЗАКОНОДАВСТВО ТА СТАНДАРТИ КРАЇН ЧЛЕНІВ НАТО ЩОДО
ДОТРИМАННЯ ДИСЦИПЛІНИ І ЗАКОННОСТІ, А ТАКОЖ ДОБРОЧЕС-
НОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ*
- Нікулін М.О.** 331
*АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ОПЕРАТИВНО-СЛУЖ-
БОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ НА ДЕОКУПОВАНИХ
ДІЛЯНКАХ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ*
- Носков О.О., Дегтяр О.А.** 346
*МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ Й АВТЕНТИЧНОСТІ
В ВІЙСЬКОВИХ МОБІЛЬНИХ МЕРЕЖАХ*

Піцун І.Д. <i>ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ІЗ КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ</i>	356
Рижов І.М., Ящук П.В. <i>ПРИФРОНТОВІ ТЕРИТОРІЇ ТА ВІТАЛЬНА БЕЗПЕКА: ВИЖИВАННЯ, САМОЗБЕРЕЖЕННЯ І РОБОТА З НАСЕЛЕННЯМ</i>	368
Сич Р., Олицький О. <i>ПРОТИДІЯ БЕЗПІЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТАМ З ЗАСТОСУВАН- НЯМ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ : ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗАКОРДОННИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i>	377
Сірий О.В. <i>КРИТИЧНА ПІДВОДНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬ- НОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ВИКЛИКИ</i>	385
Столярова Т.В., Олехнович В.Д., Стасюк В.С. <i>ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ В ХАРЧУВАННІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗСУ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ: СУТЬ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ</i>	398
Ткачук Д.В., Поповчук А.М. <i>КОНЦЕПЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ</i>	407
Томенко Д.Ю., Султанов-Клинушков Р.О., Зуров Ф.Ф., Толкачов С.М., Коваль О.Г. <i>СУЧАСНА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	419
Тушко К.Ю., Трачук Т.П. <i>ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРАТЕГІЙ У ПРИКОРДОННИХ ЗАГОНАХ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ КОЛЕКТИВУ</i>	428
Федоренко В.Р. <i>РОЛЬ МОТОЦИКЛЕТНИХ ШТУРМОВИХ ГРУП У СУЧАСНИХ БОЙОВИХ ДІЯХ</i>	439

Чесановський І.І., Городиський Р.О., Бібік А.В. 448
ЦЕНТРАЛІЗОВАНА ОБРОБКА СИГНАЛІВ В МУЛЬТИСЕНСОРНИХ СИСТЕМАХ НА ОСНОВІ МОДЕЛЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗЛИТТЯ

Шиляєв Ю.В., Князєв С.М. 462
МОДЕЛЬ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СЛУЖБ ПЕРСОНАЛУ

Яковенко В.В., Білий Д.В., Кірсанов В.С. 474
ОСОБЛИВОСТІ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ РОТ ВОГНЕВОЇ ПІДТРИМКИ У СУЧАСНОМУ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОМУ БОЮ

РОЗДІЛ «Право»

Pokhylenko I., Akimov M. 490
THE USE OF UNMANNED AERIAL VEHICLES IN THE SECOND WORLD WAR: MILITARY-HISTORICAL ASPECT AND INTERNATIONAL LEGAL REGULATION

Tuz O.S., Biletskyi V.O. 504
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF OPERATIONAL AND SEARCH ACTIVITIES IN TODAY'S CONDITIONS

Veselov M., Gurzhii T., Gurzhii A., Boychuk D. 514
LEGAL REGULATION OF GENDER EQUALITY IN THE POLICE FORCES OF EU MEMBER STATES

Бабяк М.О. 523
ПРОБЛЕМАТИКА МІСЦЯ ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ПРО ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ ТА ДОСВІД ОКРЕМИХ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

Бєлкін Л.М., Юринець Ю.Л. 536
РОЗШИРЕННЯ СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ «САМОПРЕДСТАВНИЦТВА» ЯК СВІДЧЕННЯ ВИЗНАННЯ ПОМИЛКОВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ «АДВОКАТСЬКОЇ МОНОПОЛІЇ»

Бідзіля Ю.М., Вознюк Н.І., Толочко Н.В. 547
ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРАВОВІ СИСТЕМИ КРАЇН ЄВРОПИ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

- Бліхар М.М.** 567
ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ
- Бондарчук-Ладна О.В.** 576
ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ВІЙСЬКУ НА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ
- Губенко І.В., Козинець А.О.** 589
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ГРУБОГО ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ
- Гусак А.П.** 599
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО СУДОВО-БАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ЧЕРЕЗ ІНТЕГРАЦІЮ ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ І ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Добрянська Н.** 612
НАУКОВІ ОСНОВИ ПРАВОТВОРЧОСТІ У КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
- Дюкареєва С.В.** 621
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ САНКЦІЙ В СИСТЕМІ СПРАВ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ
- Каргаманян Д.К.** 627
ГЕНЕЗА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ПРОЦЕДУР У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
- Кірін Р.С., Петлюк Ю.С., Красовський В.Г.** 635
ГАРМОНІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН
- Кравчук П.Ю., Нагалка Я.Я.** 649
ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННІ ПЕРЕТИН ТА ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

Магдаліна І.В. <i>ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОСВІТИ</i>	659
Мишковська Р.О. <i>ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ДРАЙВЕР ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИ- ВАБЛИВОСТІ СТАРТАПІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ</i>	670
Мочульська М.Є. <i>ДОСТУПНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ЗМІСТ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ</i>	682
Некlesa О.В. <i>ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕ- ДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ (НСРД)</i>	694
Никеруй З.Б. <i>ХАРАКТЕРИСТИКА РИЗИКУ ЗНИЩЕННЯ, ПЕРЕХОВУВАННЯ АБО СПОТВОРЕННЯ БУДЬ-ЯКОЇ ІЗ РЕЧЕЙ ЧИ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ МАЮТЬ ІСТОТНЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ОБСТАВИН КРИМІ- НАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ</i>	703
Новицька Н.Б., Новицький А.М. <i>НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ</i>	713
Островський С.О., Гриценко С.В. <i>ОЦІНКА РИЗИКІВ ТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ</i>	724
Савченко Я.А. <i>КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАКРІПЛЕННЯ</i>	735
Силенко Л.М. <i>ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДЗАКОННИХ НОРМАТИВНИХ АКТІВ, ЯКИМИ УРЕГУЛЬОВУЄТЬСЯ ПОХВАЛЬНА СПРАВА</i>	747
Сівков С.В. <i>МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ</i>	758
Строков І.В. <i>ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ</i>	767

Тимошенко Є.А.

776

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МЕДИЦИНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Шопіна І.М.

785

ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ СФЕРОЮ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Юдіна І.В.

794

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

РОЗДІЛ «Економіка»

Mykhailova Ye., Nesenenko P., Nosachenko O.

806

ECONOMIC ASPECTS OF HARMONIZING RURAL DEVELOPMENT POLICY OF UKRAINE WITH EUROPEAN UNION STANDARDS

Бабіна О.В., Круглов К.О.

817

МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ОСНОВІ ІНСТРУМЕНТІВ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

Білоніжка В.П.

826

ВПЛИВ ХАОТИЧНОСТІ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ВНАСЛІДОК ПОСТІЙНИХ ЗМІН У ЗОВНІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Іоффе М.В.

836

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ЛІДЕРСТВА, ПЕРЕГОВОРІВ І КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

Кузьменко І.

845

ЕВОЛЮЦІЯ САНКЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Нікітюк В.Г., Маслак О.І., Сагайдак-Нікітюк Р.В.

857

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Овчиннікова В.О., Дьяков М.І. 870
*МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
КРАЇН БАЛТІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ
КОНКУРЕНЦІЇ*

**Онофрійчук О.П., Авдейчик О.М., Гребень Е.І., Бригідир П.В.,
Кушнірук О.Ю., Малеш С.В., Веремчук І.І.** 881
*ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В
УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ*

Сторожев Р.І., Шкурко Я.І. 894
*ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОМАНДИ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ
КОНТЕКСТІ: РОЛЬ ЛІДЕРСТВА, ОРАТОРСЬКИХ НАВИЧОК ТА
СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ*

Тесак О.В. 906
*МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ: СУТНІСТЬ, НАПРЯМИ, ВИДИ*

РОЗДІЛ «Публічне управління та адміністрування»

Бобось О.Л., Мерзлюк Л.В. 912
*МЕХАНІЗМИ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: ОСОБЛИВОСТІ
ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ*

Гончарук В.В., Парахненко В.Г., Підлісний Є.В. 922
*ПРАВОВІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ:
ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВІЙНИ ТА КЛІМАТИЧНИХ ВИКЛИКІВ*

Дегтяр А.О. 930
*СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
КРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ*

Дегтяр О.А., Ясюк О.М. 943
*ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНТЕГРАЦІЄЮ ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ*

Запорожець Т.В. <i>СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ</i>	960
Зарубенко А.О., Дегтяр О.А. <i>ГАРАНТІЇ КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЛЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ</i>	972
Канцір І.А., Смолин Я.В. <i>ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ДРАЙВЕР РОЗВИТКУ СФЕРИ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН</i>	987
Криштанович М.Ф. <i>ДОСВІД КРАЇН ЄС ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИКОНАВЧНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ</i>	1001
Малиш Н.А., Москаленко С.О., Бібік Д.В. <i>ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ</i>	1012
Мойсіяха А.В. <i>УПРАВЛІННЯ ЗАЙНЯТІСТЮ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНО – ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ</i>	1024
Молибога Р.М. <i>РОЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ</i>	1034
Ніколюк О.В., Чумакова Г.В., Квашенко В.П. <i>ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР СТІЙКОСТІ СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ</i>	1044
Овчарова Ж.М. <i>ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИКЛИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА РІВНІ РЕГІОНУ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	1057
Остапчук В.М., Дегтяр О.А. <i>СТРАТЕГІЧНА РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ</i>	1068

- Першко Л.О., Левченко Д.Ю., Довгалюк В.С.** 1078
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДОХОДІВ: ВІД АНТИФРОД-СТРАТЕГІЙ ДО ПРОТИДІЇ ФІНАНСОВОМУ ТЕРОРИЗМУ
- Петровський П.М., Тарасюк О.І.** 1091
ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ПОЖЕЖНИКІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
- Радзівілов Г.Д.** 1104
КІБЕРЗАХИСТ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ
- Радзішевська Є.Б., Рисована Л.М., Шапкін А.С., Алексеєнко Р.В.** 1122
ІНФОРМАЦІЯ ТА ВЛАДА
- Салата Г.В., Бачинська Н.А.** 1136
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІСТОРИЧНОМУ ТА УПРАВЛІНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ: К.Л. ЮЩЕНКО І ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІНФОРМАТИКИ
- Ситник Т.І.** 1149
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ
- Сікало М.В.** 1159
ІНТЕРОПЕРАБЕЛЬНІСТЬ, Е-ІДЕНТИЧНІСТЬ І БАЗОВІ РЕЄСТРИ ЯК ФУНДАМЕНТ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: УРОКИ КРАЇН СХІДНОЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ
- Тіхонов Г.М., Чайковська О.Є.** 1170
ІНТЕГРОВАНІ ЦИФРОВІ РІШЕННЯ У СФЕРІ ЗБОРУ Й АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО УКОМПЛЕКТОВАНІСТЬ: ДОСВІД НАТО ТА ПОТРЕБИ УКРАЇНИ
- Толмачов О.А., Семенець-Орлова І.** 1182
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО БОЙОВИХ ДІЙ У ВИМІРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

Торічний В.О., Коняхін С.О. 1193
*ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ КОРДОНОМ*

Тушко К.Ю., Стельмах О.С. 1205
*ПРОБЛЕМИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ СПРЯМОВАНOSTІ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ*

Цецик Я.П., Гаврилюк А.В. 1215
*РОЛЬ СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ
ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ*

РОЗДІЛ «Політологія»

Барановський Ф.В., Моргун М.Г. 1224
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

Бикадорова Н.О. 1235
*ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ПРОВІДНИЙ АКТОР УЗАХИСТІ
ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЕСКАЛАЦІЇ НАСИЛЬСТВА*

Гавкалова Н.Л., Вилгін Є.А. 1252
*СТАЛІ МОДЕЛІ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ ГРОМА-
ДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ
ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ*

Гавкалова Н.Л., Лукашев С.В. 1262
*ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ ЯК ЦІЛЬОВИЙ ОРІЄНТИР ФОРМУВАННЯ
СТАЛИХ МОДЕЛЕЙ ГОСПОДАРЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬ-
КОГО СУСПІЛЬСТВА*

Запорожець О.О. 1274
*ПРАВИЙ ПОПУЛІЗМ ТА НАСЛІДКИ ЙОГО ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ*

Кипич І.В. 1286
*ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ІМІДЖМЕЙКІНГУ ЯК ФАКТОР ТРАНСФОР-
МАЦІЇ СУЧАСНИХ ПАРТІЙНИХ СИСТЕМ*

- Кипич І.В., Коваль О.М.** 1297
*ПОЛІТИЧНИЙ ІМІДЖ ПАРТІЙ У МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ЕТИЧНІ
ВИМІРИ ТА ПРОТОКОЛЬНІ ПРАКТИКИ*
- Коваль О. М., Кипич І.В., Фастовець Н.В., Букорос Т.О.** 1310
*АРХІТЕКТУРА КРИЗОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ: ВІД МЕДІА ДО ПОЛІТИКИ —
СУСПІЛЬНІ НАСТРОЇ, ЕТИКА, ПРОТОКОЛИ, МЕТОДИ Й ТЕХНОЛОГІЇ*
- Кривуца А.В.** 1321
*ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ НА ЗОВНІШНЬОПО-
ЛІТИЧНУ СТРАТЕГІЮ США*
- Мироненко В.В.** 1332
*ДОКТРИНАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИКУ ЗАСТОСУВАННЯ У
РАКЕТНО-ЯДЕРНИХ ПРОГРАМАХ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ*
- Сарабун О.Б.** 1342
*ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ГОРИЗОНТ ЗДІЙСНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬ-
НОСТІ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ*
- Синюченко А.М., Федоренко Р.С.** 1353
*ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУС-
ПІЛЬСТВА: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ*
- Сливчук В., Міщук М.** 1364
*ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У МІСЦЕВОМУ
САМОВРЯДУВАННІ*
- Тростенюк Т.М., Попович Н.В.** 1374
*ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС РОЗВ'ЯЗАННЯ
СЕПАРАТИСТСЬКИХ ТА ІРЕДЕНТИСТСЬКИХ КОНФЛІКТІВ*

РОЗДІЛ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

УДК 355.2

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-10\(15\)-21-41](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-10(15)-21-41)

Акімов Олександр Олексійович доктор наук з державного управління, професор, Заслужений економіст України, Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України, <https://orcid.org/0000-0002-9557-2276>

Федорович Володимир Володимирович Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України, полковник, <https://orcid.org/0009-0002-5524-1517>

Федоренко Ігор Миколайович Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України, підполковник, <https://orcid.org/0009-0006-2729-3714>

ОБҐРУНТУВАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ТА ПРОПОЗИЦІЙ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Анотація. У статті здійснено комплексне науково-прикладне дослідження нормативно-правового регулювання порядку проходження військової служби у Збройних Силах України в умовах повномасштабної війни, трансформації сектору безпеки і оборони. Проаналізовано базові законодавчі та підзаконні акти, що регламентують військову службу, а також актуальні накази Міністерства оборони України. Визначено фрагментарність, окремих положень та дублювання норм у документах, що ускладнює правозастосування, знижує ефективність управління особовим складом і не відповідає сучасним викликам. Узагальнено сучасні загрози та потреби, зокрема цифровізацію військового обліку, потребу у врегулюванні статусу добровольців, уніфікації процедур мобілізації, звільнення зі служби, реабілітації поранених і реінтеграції ветеранів. Підкреслено актуальність принципів соціальної справедливості, прозорості та адаптивності як методологічного підґрунтя для оновлення нормативно-правової бази. Наведено приклади міжнародного

досвіду країн-членів НАТО, де впроваджуються інноваційні підходи до управління резервом, гнучких форматів військової служби та освітньої сертифікації компетентностей. У межах статті науково обґрунтовано рекомендації щодо внесення змін і доповнень до чинних законів та розробки нових правових актів, зокрема окремих законів про резервну службу, військову адаптацію та реінтеграцію. Визначено багаторівневу систему механізмів впровадження нормативних змін, яка включає постійно діючу міжвідомчу координаційну раду при Уряді, парламентський контроль через профільні комітети, пілотні проєкти цифрової трансформації у вибраних оперативних командуваннях, незалежний зовнішній аудит та публічну звітність у форматі відкритих даних. Окрему увагу приділено перспективі системної кодифікації законодавства у вигляді єдиного Військового кодексу, що дозволить подолати фрагментарність, забезпечити стабільність правового поля та підвищити довіру особового складу до механізмів державного регулювання. Зроблено висновок про необхідність поетапного впровадження змін, від усунення термінологічних і процедурних колізій у короткостроковій перспективі, до цифрової інтеграції реєстрів та ухвалення базових законів про кадровий резерв і адаптацію у середньостроковій, а в довгостроковій – до повної кодифікації у межах оборонної реформи України.

Ключові слова: військова служба, нормативно-правове забезпечення, Збройні Сили України мобілізація, резерв, реінтеграція, кодифікація, міжнародний досвід, оборонна реформа.

Akimov Oleksandr Oleksiyovych Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Economist of Ukraine, Scientific and Methodological Center for Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9557-2276>

Fedorovych Volodymyr Volodymyrovych Scientific and Methodological Center for Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine, Colonel, <https://orcid.org/0009-0002-5524-1517>

Fedorenko Ihor Mykolayovych Scientific and Methodological Center for Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine, Lieutenant Colonel, <https://orcid.org/0009-0006-2729-3714>

JUSTIFICATION OF RECOMMENDATIONS AND PROPOSALS TO REGULATORY LEGAL DOCUMENTS GOVERNING THE PROCEDURE FOR MILITARY SERVICE IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Abstract. The article presents a comprehensive scientific and applied study of the legal regulation of military service in the Armed Forces of Ukraine under the conditions of full-scale war and ongoing transformation of the national security and

defense sector. It analyzes the core legislative and regulatory acts governing military service, as well as current orders issued by the Ministry of Defense of Ukraine. The study identifies fragmentation, outdated provisions, and duplication of norms across documents, which complicates law enforcement practices, reduce the efficiency of personnel management, and fail to meet present-day challenges. Contemporary threats and needs are generalized, including the digitalization of military records, the necessity to regulate the legal status of volunteers, the unification of mobilization and discharge procedures, as well as the rehabilitation of wounded servicemembers and the reintegration of veterans. The relevance of the principles of social justice, transparency, and adaptability is emphasized as a methodological foundation for updating the normative and legal framework. The article highlights examples of international experience, particularly from NATO member states, where innovative approaches to reserve force management, flexible military service formats, and educational certification of competencies are being introduced. Based on this analysis, the article substantiates recommendations for amending existing laws and developing new legal acts, including separate laws on reserve service, military adaptation, and veteran reintegration. A multi-level implementation mechanism for normative changes is proposed, encompassing a permanent interagency coordination council under the Government, parliamentary oversight through specialized committees, pilot digital transformation projects in selected operational commands, independent external audits, and public performance reporting via open data formats. Special attention is given to the prospect of systematizing military legislation into a unified Military Code, which would eliminate fragmentation, ensure the stability of the legal environment, and strengthen service members' trust in state regulatory mechanisms. The article concludes with the necessity of phased implementation: from eliminating terminological and procedural inconsistencies in the short term, to integrating digital registries and adopting foundational laws on personnel reserves and adaptation in the medium term, and ultimately, achieving full codification as part of Ukraine's defense reform agenda.

Keywords: military service, legal regulation, Armed Forces of Ukraine, mobilization, reserve, reintegration, codification, international experience, defense reform.

Постановка проблеми. В умовах широкомасштабної збройної агресії проти України актуалізувалася необхідність системного оновлення нормативно-правової бази, яка регламентує порядок проходження військової служби у Збройних Силах України. Сучасна військово-правова система, сформована в умовах мирного періоду або гібридних загроз, виявила низку нормативних лакун, суперечностей та обмежень, які унеможливають оперативне кадрове реагування, ефективну мобілізацію, прозорі процедури добору, ротації, адаптації та соціального забезпечення військовослужбовців.

Зокрема, проблемним залишається питання гармонізації українського військового законодавства зі стандартами НАТО та ЄС, адаптації механізмів кадрового управління до потреб високої інтенсивності бойових дій, правового забезпечення резервної служби, статусу добровольчих формувань, соціального захисту родин військовослужбовців і забезпечення гендерної рівності в армії. Низка важливих аспектів, як-от цифровізація процесів військового обліку та добору, правові гарантії для ветеранів і мобілізованих, а також чіткі регламенти дій під час критичних ситуацій (наприклад, військового полону чи втрати боєздатності), залишаються фрагментарно врегульованими або взагалі відсутніми в чинних актах.

Отже, виникає потреба у комплексному науковому підході до формулювання обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення порядку проходження військової служби, що враховуватимуть воєнний стан, досвід бойових дій, міжнародні стандарти й українські правові традиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних нормативно-правових актів, урядових програм та міжнародних аналітичних джерел засвідчує актуальність удосконалення законодавчої бази, що регулює проходження військової служби в Україні. Зокрема, у Програмі дій Уряду на 2025-2026 роки [1] визначено, що ветеранська політика та реформа кадрового потенціалу Збройних Сил є серед пріоритетних напрямів державної політики, що потребує оновлення інструментів мобілізації та підтримки військовослужбовців. Базовий Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу” [2], а також останні його редакції [3; 4], відображають прагнення адаптувати процедури контрактного набору, обліку призовників та проходження базової підготовки відповідно до реалій воєнного стану. Разом з тим, нормативні документи, що визначають дисциплінарні [5] і внутрішні [7] аспекти служби, потребують системного узгодження із завданнями трансформації військового управління. У стратегічному контексті національної безпеки ключовим чинником постає імплементація принципів гендерної рівності у військовій сфері, як це закладено в Національному плані дій з виконання резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2025 року [6]. Окрему увагу слід приділити цифровій трансформації мобілізаційних процесів. Як зазначає Міністерство оборони України [9], цифрова модернізація є ключовим чинником підвищення ефективності оборонних зусиль. Порівняльний аналіз правових рішень у Франції [12], Литві [15; 16], США [17] та Ізраїлі [11; 13] вказує на тенденцію до гнучкого розширення резервістських служб, а також правових гарантій для мобілізованих працівників у цивільному секторі. Науковий аналіз мобілізаційної політики України А. Яцишина, (2025) [19] також акцентує на важливості інституціоналізації правових форм і процедур проходження служби в умовах воєнного стану. Загалом, дослідження дозволяє сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавчого поля, з урахуванням як національного контексту, так і міжнародного досвіду.

Метою статті є розроблення науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують порядок проходження військової служби у Збройних Силах України, з урахуванням умов воєнного стану, потреб функціонування безперервної оборони, трансформацій сектору безпеки і оборони, а також позитивного досвіду країн-членів НАТО.

Методологія дослідження. У дослідженні застосовано комплекс міждисциплінарних підходів: системний, функціональний, порівняльно-правовий та структурно-інституційний, що дозволило здійснити всебічний аналіз нормативно-правового регулювання військової служби у Збройних Силах України в умовах повномасштабної війни. Загальнонаукові методи аналізу, синтезу використано для узагальнення положень законів, підзаконних актів та наказів Міністерства оборони України. Контент-аналіз дозволив виявити фрагментарність, дублювання та суперечності у чинній нормативній базі. Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення українських норм із підходами країн НАТО, з акцентом на цифровізацію, гнучкі формати служби та сертифікацію компетентностей. Моделювання та елементи сценарного аналізу використано для обґрунтування багаторівневої системи впровадження змін: міжвідомчої координації, парламентського контролю, цифрової трансформації, зовнішнього аудиту та подальшої кодифікації у межах перспективного Військового кодексу.

Виклад основного матеріалу. Законодавче поле, яке регламентує порядок проходження військової служби у Збройних Силах України, формально спирається на базовий Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу” від 25 березня 1992 р. № 2232-ХІІ, який упродовж останніх трьох десятиліть був неодноразово змінений та доповнений, але за структурою залишається документом, сформованим в умовах мирного періоду [2]. Даний закон закладає засади проходження строкової, контрактної, мобілізаційної служби, визначає категорії військовозобов’язаних та резервістів, регламентує порядок призову, звільнення зі служби та ведення військового обліку. Разом з тим, у сучасних умовах масштабного збройного конфлікту, починаючи з 2022 року, вказана нормативна база стикається з об’єктивною необхідністю глибокої трансформації, що виходить за межі точкових змін і вимагає комплексного перегляду логіки регулювання.

Система правового забезпечення була оперативно доповнена фрагментарними нормами, серед яких – Закон України № 4197-ІХ від 09 січня 2025 року “Про внесення змін до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” щодо особливостей взяття громадян України на військовий облік призовників та їх медичного огляду під час проходження ними базової загальновійськової підготовки”, яким деталізовано процедуру взяття на військовий облік, проходження медичного огляду та окремі питання первинної базової підготовки [4]. Зокрема, закон також уточнив механізми

оновлення персональних даних військовозобов'язаних у державних реєстрах, але, на жаль, залишив поза межами регулювання ключові аспекти правового статусу резервістів-добровольців, зокрема гарантії їх соціального захисту та трудового поновлення після виконання службових обов'язків. Також відсутнє правове закріплення єдиної моделі цифрової інтеграції військових реєстрів із системами “Резерв+», «Оберіг” та іншими базами, що створює підґрунтя для дублювання даних і бюрократичного навантаження.

Ще однією спробою відреагувати на нові реалії стала редакція Закону України № 4539-ІХ від 29 липня 2025 року “Про внесення змін до Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” щодо проходження військової служби за контрактом особами, які досягли граничного віку перебування на військовій службі”, якою було розширено можливості для укладання контрактів з особами, які досягли граничного віку перебування на службі [3]. Дане рішення позитивно вплинуло на кадрове наповнення бойових підрозділів, зокрема на ротаційних напрямках, однак створило нову правову колізію: віковий критерій для командирів ротного та батальйонного рівня, закріплений у Статуті внутрішньої служби Збройних Сил України, затвердженому Законом України від 24 березня 1999 року № 548-ХІV, залишається незмінним, що призводить до неузгодженості між законами і підзаконними нормативними актами [7]. В умовах правозастосування це спричиняє ситуації, коли офіцери формально мають право на укладення контракту, але не можуть обіймати ключові командні посади через вікові обмеження, не адаптовані до умов війни.

Таким чином, аналіз чинного законодавства засвідчує не лише його часткову неузгодженість і техніко-юридичні суперечності, а й структурну невідповідність масштабам і динаміці трансформації українського сектору оборони. Фрагментарні зміни, навіть за умови доброї законодавчої ініціативи, не формують системного правового простору. Відсутність кодифікованої бази з уніфікованими категоріями, процедурами та стандартами військової служби в умовах воєнного стану перешкоджає ефективному правозастосуванню, уповільнює цифрову трансформацію оборонного управління і породжує недовіру серед військовослужбовців, резервістів та їхніх родин. Це дозволяє зробити висновок про нагальну потребу розробки та впровадження комплексного Військового кодексу України як нової нормативної основи, що забезпечить єдність, передбачуваність і людиноцентричність регламентування порядку проходження військової служби у Збройних Силах України.

Принагідно зазначити, що Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, хоча й формально чинний, але зберігає у своїй редакції підходи, терміни й організаційно-ієрархічні моделі, які були актуальними для армії мирного часу, однак сьогодні не відповідають сучасним стандартам управління в оборонному секторі. Зокрема, в документі продовжує домінувати вертикальна модель підпорядкування, заснована на радянському типі

командування, у той час як після 2020 року в ЗСУ поступово впроваджується модель J-структур (Joint structures) та принципи спільного оперативного планування, запозичені з практики НАТО. Дана модель базується на горизонтальному розподілі функцій (J1 – персонал, J2 – розвідка, J3 – операції, тощо), що у корені змінює функціональні ролі в системі військового управління та вимагає відповідних змін у нормативній базі.

Водночас, відсутність у чинному законодавстві передбаченого механізму систематичного оновлення та “живого” перегляду положень статутів (у форматі оновлень через підзаконні акти або регулярний перегляд через парламентські процедури) призводить до їх стрімкої нормативної деградації та нормативної неузгодженості. У результаті виникає паралелізм та дублювання ключових регуляцій, особливо у сфері дисциплінарної відповідальності. Наприклад, положення згаданого Статуту дублюються із Законом України “Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України” від 24 березня 1999 року № 551-XIV, а також із низкою відомчих документів. Така ситуація створює нормативну напругу на рівні командирського корпусу, який опиняється перед необхідністю застосовувати різні документи з частково суперечливими нормами, не маючи чітких роз’яснень щодо їх ієрархії та пріоритетності.

У даному контексті вкрай актуальним є ініціювання системного перегляду всіх статутів Збройних Сил України з урахуванням стандартів сумісності з НАТО, потреб цифрової трансформації військового управління та практичного досвіду, накопиченого в умовах широкомасштабної війни. Зміна має відбуватись не у форматі точкових поправок, а як частина цілісного законодавчого процесу – з розробкою єдиного Військового кодексу, в якому статутні положення будуть логічно інтегровані в систему матеріального і процесуального військового права. Це дозволить забезпечити однорідність термінології, уникнути дублювань і забезпечити чіткий правозастосовчий механізм у системі військової юрисдикції.

Наукова література акцентує на вищезазначених системних диспропорціях. Так, дослідження О. Яцишина підкреслює, що правова невизначеність процедур мобілізації демотивує резервістів і знижує показник явки на пункти збору на 12% у порівнянні з довоєнною моделлю [19]. Ми частково погоджуємось із висновком автора, однак відзначаємо, що мотиваційний аспект повинен розглядатись разом із питанням соціальних компенсаторів, чітко не врегульованих у законодавстві. Аналіз експертного звіту FOI 2024 року щодо реформи закону про мобілізацію засвідчує, що, попри позитивний ефект у вигляді скорочення часу на адміністративну обробку даних з 14 до 5 днів, залишаються прогалини у правовому статусі осіб із подвійним громадянством, які повертаються добровільно [10]. Автор звіту свідчить про потребу системного підходу, а не точкового редагування окремих норм.

Таким чином, встановлено, що сучасна нормативна база, яка регламентує порядок проходження військової служби у Збройних Силах України, має

ряд структурних, процедурних та змістовних вад. Їхній комплексний аналіз дає змогу узагальнити ключові проблеми та запропонувати цільові напрямки їх вирішення у межах розробки єдиного Військового кодексу України. Відповідну типологію наведено нижче.

Таблиця 1

Системні проблеми нормативно-правового регулювання військової служби в Україні та напрямки їх усунення

Проблема	Зміст проблеми	Рекомендовані напрямки вдосконалення
Фрагментарність і несинхронізованість джерел військового права	– розпорошення норм між законами, статутами, наказами МОУ; – дублювання термінів і норм, нормативна неузгодженість	– кодифікація норм у Військовий кодекс України; – уніфікація термінології; – запровадження юридичної ієрархії джерел
Колізії між віковими та кадровими критеріями у різних актах	– невідповідність вікових обмежень у законах, статутах і наказах; – відсутність уніфікованої шкали придатності	– законодавче врегулювання єдиної системи вікових критеріїв; – адаптація до умов війни й тривалих кампаній
Недостатня цифрова інтеграція процедур обліку, добору та ротації	– відсутність правового статусу цифрових реєстрів; – нерегламентовані механізми обміну, логування та відповідальності	– нормативне закріплення правового режиму цифрових реєстрів; – визначення суб'єктів відповідальності
Обмежене врахування соціальних та гендерних стандартів НАТО	– невизначеність прав жінок і добровольців; – слабка інтеграція принципів гендерної рівності та соціального забезпечення резервістів	– прийняття гендерно орієнтованих процедур добору; – уніфікація соціальних гарантій відповідно до стандартів НАТО

Авторська розробка.

Представлена типологія засвідчує, що проблеми нормативно-правового регулювання військової служби мають системний характер, а їхнє усунення потребує не точкових змін, а комплексної кодифікації законодавства. Саме запровадження єдиного Військового кодексу України з урахуванням міжнародних стандартів, цифрових трансформацій та принципів соціальної справедливості дозволить сформувати передбачуване, гнучке й ефективне правове середовище для функціонування ЗСУ у період воєнного стану та повоєнної відбудови.

Для належного обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів, що регламентують порядок проходження військової

служби у Збройних Силах України, необхідним є комплексний аналіз порівняльного зарубіжного досвіду. Зокрема, моделі Ізраїлю, США, Франції та Литви демонструють, що ефективне правове регулювання у сфері військової служби в умовах зовнішніх загроз базується на поєднанні адаптивних форматів призову, розгалуженої системи резерву, інституційно закріпленої гендерної рівності та соціальних гарантій для військовослужбовців. Саме ці компоненти заслуговують на критичне переосмислення та часткову імплементацію в українську правову систему з урахуванням національних реалій і потреб воєнного часу.

Ізраїльська модель організації резервної служби демонструє високу адаптивність до змін у безпековому середовищі та є цінним джерелом правових і адміністративних практик для країн, що перебувають у стані перманентної воєнної мобілізації. У 2024 році уряд Держави Ізраїль ухвалив рішення про чергове подовження максимальних строків активної резервної служби в Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) – з урахуванням підвищеного навантаження на мобілізаційну систему в умовах напруженої геополітичної ситуації на північному і південному фронтах [13]. Одночасно, відповідно до положень оновленої Програми підтримки резервістів, було запроваджено низку преференцій у сфері соціального забезпечення, зокрема пільгове іпотечне кредитування, субсидовані квоти в університетах і пріоритет при прийомі дітей до державних шкіл. Такі заходи мають на меті знизити демотиваційні ефекти частих викликів на службу та збалансувати функцію «громадянсько-військового маятника» в житті резервістів, що забезпечує сталу кадрову наповнюваність підрозділів територіальної оборони та бойових частин резерву.

Особливо значущими стали зміни до трудового законодавства, ухвалені Кнесетом у березні 2025 року (поправки до Закону про працю та соціальне забезпечення резервістів, № 6204/24), які збільшили мінімальний захищений період від звільнення з місця роботи після проходження резервної служби з 30 до 60 днів [11]. Це стало реакцією на численні скарги мобілізованих громадян, які після повернення втрачали трудові місця через неузгодженість положень трудового права з безпековими зобов'язаннями. Таким чином, держава не лише компенсує втрати робочого часу, а й формує довіру громадян до механізму військового резерву як соціально безпечної форми залучення до оборони.

Значної уваги заслуговує також ізраїльський підхід до гендерної інтеграції. За даними Times of Israel, частка жінок серед бойового складу ЦАХАЛ досягла 20,9%, що стало можливим завдяки активному набору в змішані батальйони, поступовому відкриттю бойових спеціальностей, раніше закритих для жінок, та рішення Верховного суду Ізраїлю у справі щодо дискримінації жінок під час конкурсного добору до спецпідрозділів [14]. Такі рішення сприяють не лише гендерній рівності, а й стратегічній розширеності

мобілізаційного ресурсу. Погоджуючись із тезою про необхідність формування “критичного гендерного резерву” як окремого компоненту загальної безпекової стійкості держави, вважаємо, що в українському контексті найбільш релевантними є не стільки елементи формальної тотальності призову (які можуть бути надмірними для країни з вразливою соціальною інфраструктурою), скільки саме правові гарантії й механізми захисту прав жінок і резервістів-добровольців.

Таким чином, ізраїльська модель демонструє, як національна система оборони може поєднувати інтенсивну мобілізаційну здатність з високим рівнем правової захищеності резервістів, соціальної відповідальності держави та гендерної рівності. Для України надзвичайно важливо не копіювати формальні норми, а адаптувати гнучкі й ефективні правові інструменти відповідно до реалій воєнного стану й постконфліктної реінтеграції, забезпечуючи при цьому баланс між національною безпекою й соціальною справедливістю.

Американська модель “all-volunteer force” (збройні сили, сформовані виключно на добровільній основі), яка функціонує з 1973 року, залишається однією з найстабільніших і водночас найгнучкіших систем формування військового потенціалу у світі. Її ключова особливість полягає в поєднанні добровільного набору на активну службу з функціонально підтримуваним механізмом швидкої активації Selective Service System – обов’язкової реєстрації громадян чоловічої статі у віці 18-25 років, яка, у випадку кризової ситуації або великомасштабної мобілізації, може бути задіяна без зміни конституційних норм. Така модель дає змогу поєднувати ефективність добровільного служіння з потенціалом примусової мобілізації, не порушуючи баланс між свободою громадянина і безпековими інтересами держави.

Варто підкреслити, що федеральний закон “National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2025” (H.R.2670), ухвалений Конгресом США 14 грудня 2024 року, встановив орієнтовну чисельність сукупного військового резерву на рівні 798 700 осіб, із чітким розмежуванням між Ready Reserve, Standby Reserve та Retired Reserve. Закон також передбачає гнучке фінансування переходу з активної служби до резерву, що стимулює збереження у військовій системі кваліфікованих кадрів – медиків, інженерів, фахівців з кібербезпеки та оперативного планування [17]. Таке рішення є реакцією на тенденцію зниження рівня укомплектованості за спеціальностями високої складності, що спостерігалася у 2022-2023 роках.

Окремий блок нормативних змін стосується гендерної інтеграції. Із 2016 року Міністерство оборони США офіційно відкрило доступ жінок до всіх бойових посад, включно зі спеціальними операціями. Моніторинг реалізації цієї політики здійснюється постійною радою DACOWITS (Defense Advisory Committee on Women in the Services), яка щороку готує доповіді до Конгресу та Пентагону. В останньому звіті за 2023 рік зазначено, що, попри відчутний

прогрес у кар'єрному просуванні жінок-офіцерів та збільшення їхньої присутності у вищих командних структурах, залишаються нерозв'язаними проблеми гендерної упередженості в оцінюванні ефективності, доступі до менторських програм і захисті від сексуального насильства [8]. Зокрема, вказано, що лише 34% жінок-військовослужбовиць вважають, що їхні шанси на просування рівні з чоловіками, навіть при однаковій результативності.

Аналізуючи досвід у контексті українських реалій, ми частково поділяємо підходи американського законодавства, проте наголошуємо, що безумовне копіювання системи квот чи індикативних цілей без врахування соціокультурного та нормативного контексту України може виявитися хибним. Замість фокусування на числові показники, для Збройних Сил України пріоритетом має стати справедлива та об'єктивна оцінка професійних і лідерських компетентностей військовослужбовців незалежно від статі, закріплена у відповідному законодавстві та відображена у процедурі просування по службі.

У даному контексті доцільним є створення в Україні незалежного дорадчого органу, аналогічного до DACOWITS, з повноваженнями аналітичного супроводу політик гендерної рівності у секторі безпеки й оборони, проведенням анонімних соціологічних опитувань, гендерних аудитів та підготовки щорічного звіту до Кабінету Міністрів і Верховної Ради. Така ініціатива відповідає положенням Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН № 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року (затверджено розпорядженням КМУ від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р), а також сприятиме правовій визначеності щодо форм залучення жінок до служби, їхньої соціальної адаптації, захисту та рівності у доступі до лідерських посад [6].

Отже, американський досвід демонструє, що резерв як системний елемент обороноздатності повинен бути гнучким, соціально захищеним і нормативно впорядкованим, а не залишатися лише формальною опцією. Його ефективність визначається не лише чисельністю, а й стійкістю механізмів повернення до цивільного життя, чіткістю процедур і рівністю умов для всіх, хто служить. Дані підходи повинні бути імплементовані в оновлену нормативно-правову архітектуру Збройних Сил України.

Французький Закон “Про військове програмування на 2024-2030 роки” прийнятий 13 липня 2023 року, репрезентує стратегічно новий етап переосмислення ролі резерву у системі оборони Французької Республіки. Згідно з положеннями нормативного акта, передбачено збільшення чисельності оперативного резерву до 80 000 осіб, що є реакцією на зростаючі ризики з боку гібридних та високотехнологічних загроз [12]. Важливо, що поряд із класичними компонентами резерву LPM акцентує увагу на формуванні так званого *réserve de compétences* – резерву компетенцій, який охоплює не лише колишніх військовослужбовців, але й висококваліфікованих фахівців у галузях ІТ, штучного інтелекту, кіберзахисту, телекомунікацій, медицини, логістики та інженерних наук. На законодавчому рівні Франція таким чином закріплює мультидисциплінарну та інтегративну модель

кадрової оборонної стійкості, за якої особи, здатні виконувати критичні функції в умовах воєнної чи кіберкризи, можуть бути оперативно залучені до служби без необхідності проходження повного курсу базової підготовки, характерного для регулярних військових частин.

Таким чином, Франція демонструє ефективну модель асиметричної компенсації традиційної строкової служби шляхом акценту на ранню підготовку молоді та залучення до війська цивільних фахівців через правові інструменти. У контексті українського досвіду, що зумовлений вимушеним масштабним мобілізаційним ресурсом у відповідь на повномасштабну агресію, французький підхід є цінним прикладом стратегічної економії кадрових і бюджетних ресурсів. Застосування подібної моделі в Україні дозволило б перейти від реактивної моделі кадрового комплектування до превентивної, заснованої на виявленні та правовому закріпленні залучення спеціалістів, які критично важливі для ведення сучасної війни, насамперед у кіберпросторі, розвідці, робототехніці, аеророзвідці та медичній евакуації.

Отже, на основі аналізу французького досвіду можемо стверджувати, що розроблення в Україні спеціального нормативно-правового акту, наприклад, Закону України “Про резерв компетенцій Збройних Сил України” – є своєчасним кроком, що дозволив би забезпечити правову визначеність, гнучкість форм служби та адаптацію українського військового законодавства до викликів високотехнологічної війни ХХІ століття.

Аналізуючи досвід Литви, варто зазначити, що у червні 2024 року Сейм Литовської Республіки ухвалив пакет законодавчих змін, відомий як “Конскрипційна реформа”, який передбачає запровадження з 2026 року універсального обов’язкового призову для всіх громадян відповідного віку, незалежно від статі, із диференційованими строками проходження військової служби (3, 6 або 9 місяців), залежно від обраної військової спеціальності та потреб оборонного планування [16]. Одним із ключових нововведень стала можливість проходження школярами попереднього медичного огляду ще за рік до завершення навчання, а також закріплена у законі відстрочка вступу до закладів вищої освіти до моменту повного завершення служби [15]. Таким чином, литовський підхід спрямований на ранню і послідовну інтеграцію молоді до оборонного простору країни, що відповідає стратегічній меті формування навченої, здорової та дисциплінованої мобілізаційної бази.

У даному контексті доцільно закласти в майбутнє українське законодавство норму про обов’язкову післяслужбову атестацію, яка б передбачала перевірку практичних навичок, розуміння функціональних обов’язків і рівня бойової злагожденості. Також варто забезпечити подальше використання сертифікованих знань у системі підготовки резервістів і у програмних блоках територіальної оборони. Таким чином, литовська модель може слугувати джерелом адаптаційних рішень, але її імплементація в Україні потребує нормативного доопрацювання у частині якості, прозорості та результативності служби.

Отже, моделі Ізраїлю, США, Франції та Литви демонструють, що ефективне правове регулювання у сфері військової служби в умовах зовнішніх загроз базується на поєднанні адаптивних форматів призову, розгалуженої системи резерву, інституційно закріпленої гендерної рівності та соціальних гарантій для військовослужбовців. Саме ці компоненти заслуговують на критичне переосмислення та часткову імплементацію в українську правову систему з урахуванням національних реалій і потреб воєнного часу. З метою систематизації ключових положень та трансформації зарубіжних рішень у практичні рекомендації для вітчизняного законодавства, нижче наведено узагальнену таблицю 2.

Таблиця 2

Стратегічно релевантні пропозиції до законодавчого регулювання військової служби в Україні на основі зарубіжного досвіду

Країна	Ключова практика / нормативний акт	Пропозиція для українського законодавства
Ізраїль	Закон про працю та соціальне забезпечення резервістів, програма підтримки резерву	Внести зміни до Кодексу законів про працю України щодо 60-денного гарантійного періоду зайнятості після служби у резерві.
	Рішення Верховного Суду Ізраїлю щодо доступу жінок до бойових підрозділів	Ухвалити законодавчі гарантії гендерної рівності у доступі до посад, включно зі спецпідрозділами; врегулювати захист прав резервісток.
США	National Defense Authorization Act for FY 2025; звіти DACOWITS	Створити аналітичний дорадчий орган при МОУ, аналогічний DACOWITS, для моніторингу реалізації гендерної політики в ЗСУ.
	Інструмент швидкої мобілізації	Розробити гібридну модель резерву в Україні: добровільна служба + механізм швидкої активації зареєстрованих осіб у випадку ескалації.
Франція	Закон “Про військове програмування на 2024–2030 роки”; концепт <i>r��serve de comp��tences</i>	Ухвалити Закон України “Про резерв компетенцій Збройних Сил України”, що врегулює залучення ІТ-фахівців, медиків, інженерів тощо.
	Доктрина <i>d��fense distribu��e</i> – мобілізація цивільних фахівців до оборони	Законодавчо визначити форми служби без повної базової підготовки для критично необхідних фахівців (кібербезпека, логістика, медицина).
Литва	“Конскрипційна реформа”; медогляд школярів; відтермінування вступу до ЗВО	Запровадити в Україні опцію короткострокової служби з обов’язковою сертифікацією та правовим визнанням військових навичок.
	Механізм післяслужбової атестації та обліку навичок	Розробити електронну систему післяслужбової оцінки із можливістю інтеграції в навчання резервістів і ТРО.

Авторська розробка.

Проведений аналіз свідчить, що адаптація найкращих міжнародних практик до української нормативно-правової системи повинна відбуватись через поетапну, критично зважену трансформацію, з урахуванням соціальних реалій, фінансової спроможності та безпекових пріоритетів держави. Запропоновані у таблиці зміни не лише підвищують гнучкість та стійкість системи військової служби, але й сприяють людиноцентричному підходу в оборонному законодавстві. Кожна з пропозицій базується на аналітичній основі, правових актах та доказовому досвіді держав, що мають тривалий або екстремальний досвід мобілізації. Їхня імплементація в Україні має потенціал не лише для зміцнення обороноздатності, а й для формування нової культури військової служби, яка буде водночас ефективною, соціально відповідальною та правово визначеною.

Цифрова й організаційна трансформація Збройних Сил України висуває якісно нові вимоги до законодавства, що регламентує військову службу. З 2024 року Міністерство оборони поступово переводить облік мобілізаційних ресурсів до єдиного онлайн-реєстру та презентує мобільний застосунок “Армія+”, покликаний автоматизувати понад 40 адміністративних послуг для військовослужбовців. Публічні службовці підкреслюють, що скорочення бюрократії зберігає “час командира як критичний ресурс”, однак правовий статус електронних військових документів зрівняли з паперовими лише наказом від 31 липня 2024 року, залишивши відкритим питання відповідальності за кіберкомпрометацію даних [9].

Не менш гострою є проблема ротації особового складу в умовах інтенсивних бойових дій. Закон № 4539-IX дозволив укладати контракт із придатними добровольцями, яким понад 60 років, що частково компенсує дефіцит кадрів, але водночас загострює суперечність між віковими нормами Закону “Про військовий обов’язок і військову службу” та статутними вимогами до командної ланки. Ми застерігаємо, що без чітких графіків ротації та стандартизованої переатестації для старших офіцерів підвищення вікового цензу не вирішить проблему професійного вигорання. Саме тому варто наполягати на законодавчому закріпленні обов’язкових реабілітаційних відпусток між бойовими ротаціями.

Принагідно зазначити, що статус добровольчих формувань також залишається фрагментарно врегульованим. Попри визнання їх “невидимою армією” та вирішальний внесок у стримування агресії, правове поле досі не гарантує добровольцям рівного доступу до соціальних виплат і медико-психологічної допомоги, чим знижує мотивацію залучення до територіальної оборони. Аналогічно, питання правового становища поранених чи полонених потребує доопрацювання. Так, аналіз ІСЧП-звітів та огляду МКЧХ показує, що чинні процедури обміну заручниками й визначення статусу зниклих безвісти не охоплюють усіх категорій постраждалих військових, створюючи прогалини в судовому захисті та соціальному страхуванні [18].

Після 2022 року Україна стикається ще й з експоненціальним зростанням потреб у реабілітації ветеранів: урядова Програма дій на 2025-2026 роки передбачає кодифікацію законодавства про статус ветеранів і запуск системи електронних ваучерів на профільне лікування, а ухвалений у серпні 2025 року пакет із 11 постанов вводить комплексну модель адаптаційних курсів та страхових пільг. Погоджуємось, оскільки інтеграція “цифрового паспорта ветерана” з реєстрами Міністерства оборони України мінімізує корупційні ризики, тому пропонуємо включити дану норму до проекту Військового кодексу [1].

Сукупність виявлених викликів дозволяє сформулювати базові принципи оновлення нормативної бази:

- *гнучкість*: запровадити диференційовані строки служби та модульну підготовку, закріпивши їх на законодавчому рівні;
- *прозорість*: уніфікувати цифрові реєстри мобілізації й реабілітації, визначивши порядок доступу слідчих і правозахисних органів;
- *соціальна справедливість*: поширити рівні гарантії на добровольців, резервістів і гендерно різноманітний склад;
- *відповідність міжнародним стандартам*: гармонізувати процедури звільнення та обміну полонених із Третьою Женевською конвенцією й досвідом НАТО.

Таким чином, кодифікація розрізнених актів у єдиний Військовий кодекс з урахуванням вищезазначених принципів і цифрових інновацій становить ключову передумову підвищення мобілізаційної стійкості, правової визначеності та соціальної згуртованості українського війська.

Спираючись на попередні результати, можна сформулювати узгоджений пакет науково обґрунтованих змін, спрямованих на усунення виявлених колізій, підвищення мобілізаційної та кадрової стійкості Збройних Сил України і гармонізацію правового поля з міжнародними стандартами. *По-перше*, доцільно здійснити системну кодифікацію норм у межах єдиного Військового кодексу України, інтегрувавши матеріальні та процесуальні норми, які нині розпорошені між законом про військовий обов’язок і військову службу, статутами та підзаконними актами. У межах кодифікації слід закріпити правовий режим електронних документів і реєстрів оборонного сектору (юридична сила, порядок доступу, відповідальність за кіберкомпрометацію), уніфікувати терміни та категорії статусів військовослужбовців, резервістів, добровольців, поранених, полонених і зниклих безвісти, визначивши для кожної категорії прозорі адміністративні процедури та строки їх проходження.

По-друге, до базового закону необхідно внести блок змін щодо гнучких форм проходження служби: диференційовані строки первинної підготовки, модульна система підвищення кваліфікації, стандартизовану переатестацію під час ротацій, а також гарантії відновлення боєздатності через обов’язкові реабілітаційні відпустки і медико-психологічну підтримку. Водночас варто

законодавчо врегулювати мінімальні графіки ротації та механізми їхнього моніторингу для запобігання професійному вигоранню.

По-третє, пропонується підвищити соціально-правові гарантії для резервістів і добровольців: закріпити захищені періоди працевлаштування після повернення зі служби, компенсаційні механізми для роботодавців, що відпускають працівників до резерву, рівність у доступі до медико-психологічної допомоги й страхування, а також запровадити визнання та сертифікацію професійних компетентностей, набутих під час служби, для подальшої інтеграції на ринку праці. Також необхідно актуалізувати статuti і підзаконні акти методом усунення дублювання дисциплінарних норм, узгодити статутні положення з сучасною J-структурою управління та спільними штабами, врегулювати етику та безпеку цифрових комунікацій, визначити стандарти даних і порядок інтеграції реєстрів військового обліку з державними інформаційними системами.

Окремого ухвалення потребують нові нормативні документи: спеціальний закон про резервну службу (категорії резерву, критерії активації, порядок підготовки й ротації, гарантії роботодавцям і працівникам), закон про адаптацію та реінтеграцію ветеранів (модель кейс-менеджменту, електронні ваучери на лікування та реабілітацію, пріоритет доступу до освіти і перекваліфікації, інтеграція “цифрового паспорта ветерана” з реєстрами оборонного сектору), а також технічний закон про цифрову інфраструктуру мобілізації й обліку (вимоги до кіберзахисту, резервування, аудитів і зовнішніх тестів на проникнення).

З метою ефективної реалізації пропозицій щодо оновлення нормативно-правових документів у сфері військової служби доцільним є впровадження поетапної, багаторівневої системи правового і організаційного супроводу. Нижче наведено інтегральну модель впровадження, що поєднує горизонтальні (інституційні) та вертикальні (часові) компоненти.

Таблиця 3

Механізми впровадження змін до нормативно-правової бази проходження військової служби: інституційно-процедурна модель

Рівень	Механізм впровадження	Функціональна характеристика / Ціль
Інституційний	Міжвідомча координаційна рада при Уряді	Нормотворче узгодження та пріоритезація змін; забезпечення єдності правової архітектури
	Профільні комітети Верховної Ради України	Парламентський нагляд, регулярна звітність Кабінету Міністрів
	Незалежний зовнішній аудит (Рахункова палата, Уповноважений ВРУ з прав людини)	Моніторинг виконання, контроль за дотриманням прав, аудит ефективності змін

Рівень	Механізм впровадження	Функціональна характеристика / Ціль
Процедурний	Оцінка регуляторного впливу	Аналіз очікуваних і фактичних наслідків нормативних нововведень
	Пілотування змін у вибраних оперативних командуваннях	Тестування нормативних рішень у практичних умовах перед масштабним розгортанням
	Публічні індикатори результативності (відкриті дані)	Прозоре відстеження прогресу: час адмінпроцедур, ротації, соцгарантії, повернення, рівень задоволеності
Часовий / Етапний	Короткостроковий етап (0–6 місяців)	Усунення правових колізій, затвердження стандартів цифрових даних
	Середньостроковий етап (6–18 місяців)	Прийняття нових законів про резерв, реінтеграцію, запуск пілотів
	Довгостроковий етап (18–36 місяців)	Кодифікація у Військовому кодексі, повна цифрова інтеграція реєстрів

Авторська розробка.

Запропонована багаторівнева система реалізації правових змін дозволяє забезпечити інституційну узгодженість, поетапність реалізації, аналітичне обґрунтування та практичну тестованість кожного кроку. Впровадження такої моделі не лише підвищує ефективність і стійкість нормативно-правової трансформації, а й формує прозору систему управління реформами у сфері військової служби з урахуванням суспільних очікувань, безпекових викликів і міжнародних стандартів.

Висновки та пропозиції. У процесі дослідження встановлено, що чинна нормативно-правова база, зокрема Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”, Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, Дисциплінарний статут, містять низку застарілих норм, які не відповідають реаліям широкомасштабної збройної агресії та сучасним трансформаціям оборонного сектору. Особливою проблемою є несистемна адаптація положень до нових організаційних структур ЗСУ (зокрема J-структур), впроваджених із 2020 року. Відсутність механізму оперативного оновлення статутних актів призводить до дублювання функцій і ускладнення правозастосування в питаннях дисципліни, етики, цифрової комунікації та кадрового управління.

Порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду, зокрема моделей військової служби в Ізраїлі, Литві, Франції, Польщі та США, засвідчив актуальність таких підходів, як універсальний призов (у тому числі в скороченому форматі), сертифікація здобутих військових компетентностей, гнучке регламентування резерву та впровадження гендерно нейтральних

правових механізмів. Особливо показовим є приклад Литви із впровадженням модульної тривалості служби (3, 6 або 9 місяців) і запровадженням раннього медогляду для школярів. Україна, адаптуючи подібні елементи, може розробити прозору та уніфіковану систему визнання результатів служби, аби уникнути символічності виконання обов'язків.

У ході оцінки потреб у трансформації чинної нормативної бази виявлено низку критичних прогалин, зокрема, правова невизначеність статусу поранених, звільнених з полону, добровольців, мобілізованих із цивільного сектору; відсутність законодавчо закріплених стандартів цифрового обліку, механізмів ротації, процедур реінтеграції. В умовах тривалої війни виникає потреба в оновленому підході до самого поняття служби, яке має включати не лише бойову активність, але й юридично оформлену соціальну адаптацію, психореабілітацію, розвиток кар'єри.

У результаті сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, які передбачають:

- внесення змін до базових нормативно-правових актів із метою усунення колізій і уточнення термінології;
- розробку нових законів, зокрема, окремого закону про резервну службу, а також про адаптацію та реінтеграцію військовослужбовців;
- впровадження поетапної моделі змін із чіткою міжвідомчою координацією, застосуванням механізмів оцінки регуляторного впливу, пілотуванням цифрових рішень та відкритими індикаторами ефективності в реальному часі.

Таким чином, перегляд та оновлення нормативно-правових документів, що регламентують порядок проходження військової служби в Україні, має здійснюватися комплексно, із урахуванням міжнародних стандартів, потреб Збройних Сил України у воєнний та поствоєнний період, а також сучасних викликів публічного управління у сфері безпеки й оборони.

Література:

1. Ветеранська політика серед ключових пріоритетів Програми дій Уряду на 2025-2026 роки: Офіційний вебсайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/veteranska-polityka-sered-kliuchovykh-priorytetiv-prohramy-dii-uriadu-na-2025-2026-roky>
2. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2232-12>
3. Про внесення змін до Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” щодо проходження військової служби за контрактом особами, які досягли граничного віку перебування на військовій службі : Закон України від 16 липня 2025 року № 4539-IX. Офіційний портал законодавства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4539-20#Text>
4. Про внесення змін до Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” щодо особливостей взяття громадян України на військовий облік призовників та їх медичного огляду під час проходження ними базової загальновійськової підготовки : Закон України від 09 січня 2025 року № 4197-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4197-20>

5. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. № 551-XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/551-14>
6. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 року № 1544-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-p>
7. Про затвердження Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. № 548-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Tex>
8. Defense Advisory Committee on Women in the Services (DACOWITS). “Requests for Information (December 2023)”. December 2023.
9. Digital Overhaul Is Key to Ukraine’s War Effort, Defence Official Says. Reuters, 22 лютого 2024 р. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/digital-overhaul-is-key-ukraines-war-effort-defence-official-says-2024-02-22/>
10. Emma-Lina Löflund. Ukraine’s Law on Mobilisation: Positive Effects and Remaining Dilemmas. FOI Memo 8786, Swedish Defence Research Agency, Project no. A12501, approved by Karolina Gasinska Singh. Stockholm, January 2025. URL: <https://foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%208786>
11. Extended Protections for Employees on Military Reserve Duty 2025. Arnon, Tadmor-Levy. URL: <https://arnontl.com/news/extended-protections-for-employees-on-military-reserve-duty-2025>
12. French Military Programming Law 2024-2030. AlJundi Journal – Studies & Analysis. URL: <https://www.aljundi.ae/en/french-military-programming-law-2024-2030/studies-and-analysis/>
13. Government backs new extension to IDF reservists’ service despite backlash: Sam Sokol. The Times of Israel. URL: <https://www.timesofisrael.com/government-backs-new-extension-to-idf-reservists-service-despite-backlash>
14. Lacking Haredi Manpower, IDF Turns to Womanpower — 1 in 5 Fighters Are Now Female. The Times of Israel. URL: <https://www.timesofisrael.com/lacking-haredi-manpower-idf-turns-to-womanpower-1-in-5-fighters-are-now-female>
15. Lithuania plans to draft high school graduates. RBC-Ukraine. URL: <https://news.ukraine.rbc.ua/news/lithuania-plans-to-draft-high-school-graduates-1718291568.html>
16. Lithuanian Parliament Adopts Conscription Reform. LRT English. URL: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2296482/lithuanian-parliament-adopts-conscription-reform?srsId=AfmBOooB1TSi5CgyOWZMXRysRWJkYu4xBgt39HRYQN9A1v56ZRDoMkFU>
17. Reserve Component End-Strength. Congressional Research Service product IN12448, Library of Congress (2025). URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IN12448>
18. Ukrainian Prisoners of War and the Crisis of International Law. The New Humanitarian, 28 квітня 2025 року. URL: <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2025/04/28/ukrainian-prisoners-war-pow-and-crisis-international-law-ihl>
19. Yatsyshyn A. O. Methods and forms of mobilization measures under martial law in Ukraine. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2025. Vol. 13, No. 5. Article e04442. DOI: <https://doi.org/10.55908/sdgs.v13i5.4442>

References:

1. Veteranska polityka sered kliuchovykh priorytetiv Prohramy dii Uriadu na 2025–2026 roky [Veteran policy among the key priorities of the Government Action Program for 2025–2026]. Ofitsiyni vebsait Kabinetu Ministriv Ukrainy [Official website of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/veteranska-polityka-sered-kliuchovykh-priorytetiv-prohramy-dii-uriadu-na-2025-2026-roky> [in Ukrainian].

2. Pro viiskovyi oboviazok i viiskovu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 25 bereznia 1992 roku № 2232-XII [On Military Duty and Military Service: Law of Ukraine of March 25, 1992, No. 2232-XII]. Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2232-12> [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro viiskovyi oboviazok i viiskovu sluzhbu” shchodo prokhodzhennia viiskovoi sluzhby za kontraktom osobamy, yaki dosiahly hranychnoho viku perebuvannia na viiskovii sluzhbi: Zakon Ukrainy vid 16 lypnia 2025 roku № 4539-IX [On Amendments to the Law of Ukraine “On Military Duty and Military Service” Regarding Contractual Military Service by Persons Who Have Reached the Maximum Age of Service: Law of Ukraine of July 16, 2025, No. 4539-IX]. Ofitsiinyi portal zakonodavstva Ukrainy [Official Portal of Ukrainian Legislation]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4539-20#Text> [in Ukrainian].

4. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro viiskovyi oboviazok i viiskovu sluzhbu” shchodo osoblyvosti vziattia hromadian Ukrainy na viiskovyi oblik pryzovnykiv ta yikh medychnoho ohliadu pid chas prokhodzhennia bazovoi zahalnoviiskovoi pidhotovky: Zakon Ukrainy vid 09 sichnia 2025 roku № 4197-IX [On Amendments to the Law of Ukraine “On Military Duty and Military Service” Regarding the Procedure for Registering Conscripts and Their Medical Examination During Basic Military Training: Law of Ukraine of January 9, 2025, No. 4197-IX]. Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4197-20> [in Ukrainian].

5. Pro Dyscyplinaryi statut Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24 bereznia 1999 roku № 551-XIV [On the Disciplinary Statute of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine of March 24, 1999, No. 551-XIV]. Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/551-14> [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho planu dii z vykonannia rezoliutsii Rady Bezpeky OON 1325 “Zhinky, myr, bezpeka” na period do 2025 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 zhovtnia 2020 roku № 1544-p [On the Approval of the National Action Plan for the Implementation of UN Security Council Resolution 1325 “Women, Peace, Security” Until 2025: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of October 28, 2020, No. 1544-p]. Verkhovna Rada Ukrainy [Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-p> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Statutu vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24 bereznia 1999 roku № 548-XIV [On the Approval of the Internal Service Statute of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine of March 24, 1999, No. 548-XIV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> [in Ukrainian].

8. Defense Advisory Committee on Women in the Services (DACOWITS). “Requests for Information (December 2023)”. December 2023.

9. Digital Overhaul Is Key to Ukraine’s War Effort, Defence Official Says. Reuters, 22 лютого 2024 р. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/digital-overhaul-is-key-ukraines-war-effort-defence-official-says-2024-02-22/>

10. Emma-Lina Löflund. Ukraine’s Law on Mobilisation: Positive Effects and Remaining Dilemmas. FOI Memo 8786, Swedish Defence Research Agency, Project no. A12501, approved by Karolina Gasinska Singh. Stockholm, January 2025. URL: <https://foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%208786>

11. Extended Protections for Employees on Military Reserve Duty 2025. Arnon, Tadmor-Levy. URL: <https://arnontl.com/news/extended-protections-for-employees-on-military-reserve-duty-2025>

12. French Military Programming Law 2024-2030. AlJundi Journal – Studies & Analysis. URL: <https://www.aljundi.ae/en/french-military-programming-law-2024-2030/studies-and-analysis/>

13. Government backs new extension to IDF reservists' service despite backlash: Sam Sokol. The Times of Israel. URL: <https://www.timesofisrael.com/government-backs-new-extension-to-idf-reservists-service-despite-backlash>
14. Lacking Haredi Manpower, IDF Turns to Womanpower — 1 in 5 Fighters Are Now Female. The Times of Israel. URL: <https://www.timesofisrael.com/lacking-haredi-manpower-idf-turns-to-womanpower-1-in-5-fighters-are-now-female>
15. Lithuania plans to draft high school graduates. RBC-Ukraine. URL: <https://news.ukraine.rbc.ua/news/lithuania-plans-to-draft-high-school-graduates-1718291568.html>
16. Lithuanian Parliament Adopts Conscription Reform. LRT English. URL: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2296482/lithuanian-parliament-adopts-conscription-reform?srsId=AfmBOooB1TSi5CgyOWZMXRysRWJkYu4xBgt39HRYQN9A1v56ZRDoMkFU>
17. Reserve Component End-Strength. Congressional Research Service product IN12448, Library of Congress (2025). URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IN12448>
18. Ukrainian Prisoners of War and the Crisis of International Law. The New Humanitarian, 28 квітня 2025 року. URL: <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2025/04/28/ukrainian-prisoners-war-pow-and-crisis-international-law-ihl>
19. Yatsyshyn A. O. Methods and forms of mobilization measures under martial law in Ukraine. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2025. Vol. 13, No. 5. Article e04442. DOI: <https://doi.org/10.55908/sdgs.v13i5.4442>

Науково-практичний журнал

«Національні інтереси України»

№ 10(15) 2025

Формат 60х90/8. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

ФОП «Жукова Ірина Віталіївна», Свідоцтво серія ДК № 7425 від 09.08.2021 р.